

СЕКЦІЯ «ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВО»

УДК 330.3411

Кригульська Т.Б.

канд. іст. наук, доц. НУ«Запорізька політехніка»

ТЕРМІНОЛОГІЧНІ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІАЛЬНОГО АПАРАТУ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Незаперечим в економічному розвитку сьогодення є той факт, що побудувати стійку, розвинену економіку без використання інновацій неможливо. Досвід розвинених країн підтверджує, що життєздатність національних економік, насамперед, визначається масштабами та якістю впровадження нових ідей, нових технологій, нових управлінських систем, нових продуктів, які є результатом розвитку науки та інноваційної діяльності. Очевидним є те, що будь-яка соціально-економічна система розвивається через оновлення.

Поняття інноваційної діяльності, оновлення, новацій, нововведень, інновацій, інноваційного поступу віддзеркалюють об'єктивний шлях суспільного розвитку, який веде до змін через прискорення руху та видозміни всіх елементів процесу відтворення. Ці терміни об'єднують те, що всі вони відображають розвиток, оновлення. Відсутність єдиного, всеосяжного та повного розуміння категорій, що описують процес інноваційного розвитку, призводить до низки непорозумінь у теорії питання та на практиці – у період їх впровадження та після нього. Тому, такі категорії як «інновація», «новація», «нововведення», «інноваційний процес», «інноваційна діяльність» потребують глибинного та багатогранного теоретичного обґрунтування з виведенням єдиного загальноприйнятого уніфікованого визначення.

Слід нагадати, що першим категорію «інновація» до наукового обігу ввів відомий австрійський економіст Йозеф фон Шумпетер. Він розглядав інновацію як економічний засіб, застосований «підприємцем-героєм» для максимізації прибутку. Дослівний переклад з латинської мови терміна «інновація» (innovation) означає уведення (впровадження) новацій (нововведення). Тому в науковій літературі виявляється схильність до змішування та взаємозаміни цих понять. Хоч, на наш погляд, певна відмінність між ними все таки існує, визначаючи сутність самого процесу ствердження нового.

Під новацією розуміють новий порядок, новий звичай, новий метод, нове явище. З моменту прийняття до поширення новація здатна набувати іншої якості. Вона може в перспективі стати нововведенням

або інновацією. Нововведення правомірно розглядати як процес упровадження нових ідей, продуктів, послуг і виробничих процесів, тобто первинною формою вираження новації.

Поняття нововведень ґрунтовно досліджується у межах спеціальної науки, яку називають інноватика. У своїх наукових працях такі дослідники як Ф. Хаберланд, П. Лелон, Б. Твісс, Б. Санто та інші визначення нововведення пов'язують з новими ідеями, практиками, винаходами або продуктами, що створюються та впроваджуються у виробництво, здатні змінювати його організацію та конкретні результати.

Першочергово всі дефініції роблять акцент на новаціях. Новація, як правило, передбачає новий порядок, новий звичай, новий метод або нове явище в житті конкретної організації, якою є підприємство. Нововведення означає, що новація використовується. Упровадження новацій у виробництво спричинює процес нововведень. З моменту поширення новацій на ринку у формі нововведень вони отримують нову якість і стають інновацією.

Нововведення правомірно розглядати як певний початок формування інновацій – масштабнішого та рельєфнішого економічного процесу, що викликає всеохоплюючі вагомі зміни та результати в суспільному економічному житті.

Інновації Йозеф фон Шумпетер тлумачить як нову науково-організаційну комбінацію виробничих факторів, мотивовану підприємницьким духом, та вирізняє їх п'ять типів: 1) виготовлення нового, невідомого споживачам блага чи створення нової якості того або іншого блага; 2) упровадження нового для даної галузі промисловості методу виробництва, який не обов'язково базується на новому науковому відкритті, а може полягати в новому способі комерційного використання відповідного товару; 3) освоєння нового ринку збуту, на якому до цих пір дана галузь промисловості цієї країни ще не була представлена, незалежно від того, чи існував цей ринок раніше; 4) залучення нового джерела сировини або напівфабрикатів, незалежно від того, існувало це джерело раніше чи просто не бралось до уваги, вважалось недоступним, чи ще тільки передбачалось його створення; 5) введення нових організаційних та інституційних форм.

Наукові праці з інноватики справедливо наголошують, що інновація – це такий суспільний техніко-економічний процес, який через практичне використання принципово нових ідей та винаходів призводить до створення кращих, за своїми властивостями виробів, технологій, або до максимізації прибутку. Саме такі явища розкривають сутність інноваційного розвитку.